

LESBRIEF

Fair Klimaat

LESBRIEF 6-10J
FAIR KLIMAAT
ART NR.: 08956

Ik strijd voor
een fair
klimaatbeleid

oxfambelgie.be/scholenactie

België
partner in ontwikkeling

OXFAM
België

DOELSTELLINGEN

De leerlingen...

- kunnen met eigen woorden uitleggen wat klimaatopwarming is.
- kunnen enkele gevolgen van de klimaatopwarming benoemen.
- Kunnen met eigen woorden toelichten waarom deze gevolgen negatief zijn voor (cacao)boeren.
- kunnen (binnen hun eigen leefwereld) enkele voorbeelden geven van wat zij concreet kunnen doen.

MATERIAAL

- Beamer of digibord en volgende filmpjes:
 - Chocolate maken: schooltv.nl/video-item/chocola-hoe-wordt-chocola-gemaakt
 - Droogte in Ivoorkust: <https://youtu.be/g223o1SzuXE>
 - Cacaoboeren proeven chocolade: <https://youtu.be/zEN4hcZut00>
- Achtergrondinfo en afbeeldingen in de bijlage achteraan.
- Optioneel: de verhalen van Tristan en Solange afdrukken.

HET VERHAAL VAN TRISTAN

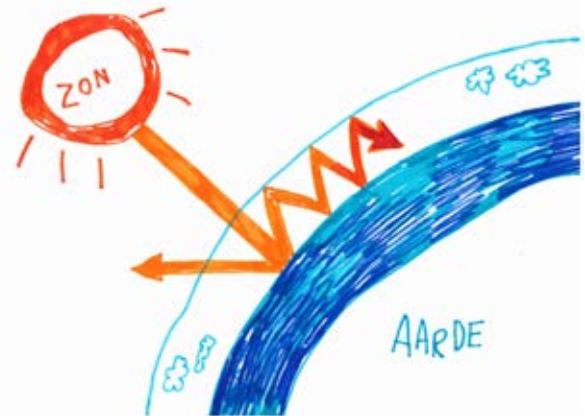
Lees het verhaal van Tristan voor, of laat de kinderen het zelf lezen. Er is een lange en een korte versie. Voor de allerkleinsten kan je het verhaal nog verder inkorten. Dat heeft wel een impact op de verdere les.

Gebruik eventueel de afbeelding in bijlage: klimaatopwarming

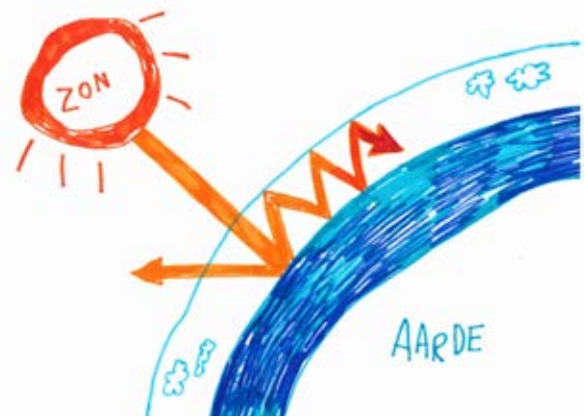
Tristan

Deze week is Tristan bij zijn mama Olivia. Tristan is 7 jaar en enig kind. Hij eet elke ochtend yoghurt met stukjes banaan en chocoladevlokken, en drinkt er een glas melk bij. Meestal fietsen Tristan en zijn mama samen naar school in het centrum van de stad. Deze ochtend brengt mama Tristan met de auto want Tristan gaat op bosklassen. Dat vindt hij erg leuk. Naast de spelletjes die ze zullen spelen mag elk kind van de klas ook een boom planten. Mama vertelde dat bomen eigenlijk de lucht schoonmaken. Ze houden hele kleine zwevende gasdeeltjes bij, en die noemen we CO₂. Dat zijn deeltjes die uit auto's en vliegtuigen en fabrieken komen. Die deeltjes zijn zo klein dat je ze niet kan zien. Omdat de bladeren van bomen de deeltjes bijhouden, helpen de bomen tegen de klimaatopwarming. Tristan wil graag een PlayStation. Van papa mag het, van mama niet. Zelfs niet als Tristan met zijn eigen spaarcentjes zou betalen. Mama heeft liever dat hij tekenles volgt. Hij doet dat graag en is er goed in. Hij heeft deze tekening van de klimaatopwarming gemaakt:

Tristan

Deze week is Tristan bij zijn mama. Tristan is 7 jaar en enig kind. Hij eet elke ochtend yoghurt met chocoladevlokken. Hij drinkt er een glas melk bij. Vandaag brengt mama Tristan met de auto naar zijn school in hun stad want Tristan gaat op bosklassen. Elk kind mag dan een boom planten. Mama zei dat bomen eigenlijk de lucht schoonmaken. Bomen houden kleine deeltjes gas bij, en die noemen we CO₂. Dat zijn deeltjes die uit auto's en vliegtuigen en fabrieken komen. De deeltjes zijn zo klein dat je ze niet kan zien. De blaadjes van bomen houden die deeltjes bij. Zo helpen ze tegen de klimaatopwarming. Tristan wil graag een PlayStation. Van papa mag het, van mama niet. Zelfs niet als Tristan met zijn eigen centjes zou betalen. Mama heeft liever dat hij tekenles volgt. Tristan kan goed tekenen. Hij heeft deze tekening van de klimaatopwarming gemaakt:

Het minder of meer-spel van Tristan

Bepaal samen met de kinderen welke begrippen of elementen in het verhaal van Tristan kunnen verminderen/kleiner worden of net vermeerderen/groter worden. Schrijf de woorden of begrippen op het bord, in een grote cirkel. Enkele mogelijke begrippen zijn:

- bomen (planten)
- bos / bladeren
- auto's & fabrieken & vliegtuigen
- (lucht met) gasdeeltjes
- klimaatopwarming
- ...

Variant 1: Je kan bij de begrippen de afbeeldingen in de bijlage gebruiken.

Variant 2: De kinderen krijgen de tijd om (een deel van de) begrippen te tekenen. Met of zonder tekst.

Laat de kinderen nu minder of meer-zinnen formuleren. Deze passen in de volgende structuur: Hoe meer..., hoe minder..., of hoe minder..., hoe minder..., of hoe minder, hoe meer... Vraag de kinderen waarom er een verband is tussen de begrippen. Is iedereen het er mee eens? Trek pijlen tussen de oorzaak-gevolg-woorden. Zet plusjes bij de *hoe-meer-woorden*, en minnetjes bij de *hoe-minder-woorden*.

Variant 3: Je kan de kinderen in duo of kleine groepjes, op papier, de minder of meer-zinnen laten formuleren, en hen de pijlen laten trekken.

Variant 4: Laat de kinderen ook buiten het verhaal van Tristan minder of meer-zinnen formuleren.

Verduidelijking klimaatopwarming

Gebruik indien gewenst volgende richtvragen.

- Wie heeft er al eens een hele warme zomer meegemaakt?
- Wie heeft er al eens een superhevige onweersbui meegemaakt?
- Wie heeft er al gehoord van overstromingen?
- Misschien van bosbranden?
- Waar was dat? Was het in België of in een ander land?
- Heb je het zelf meegemaakt of heb je het gezien op TV?
- Wat heb je toen gezien of gevoeld?
- Wat was de reactie van de mensen?
- ...

Op die manier kan je het gesprek toe leiden naar de volgende oorzaak-gevolg-woorden:

- droogte
- bosbranden
- regenstormen
- overstromingen
- ...

Zet deze woorden (of afbeeldingen) in de cirkel op het bord, en licht zelf kort toe of herhaal het minder of meer-spel.

Vat samen

Eindig met een korte samenvatting van het begrip klimaatopwarming. Je kan deze metafoer gebruiken.

Rond de aarde hangt een atmosfeer. Dat is een soort (zeer) dun deken dat ons beschermt tegen de warmte van de zon én tegelijk voldoende warmte vasthoudt. Zonder dat deken zou er geen leven op aarde mogelijk zijn. Maar er blijven te veel gasdeeltjes (CO₂) hangen onder dat deken waardoor de aarde opwarmt. Die gasdeeltjes zitten **onder meer** in uitlaatgassen van **auto's, vliegtuigen** en **fabrieken**, en – echt waar – in **koeienscheetjes!** Het gevolg is dat het klimaat ontregeld is. Er zijn veel meer bosbranden, droogte en hittegolven, maar ook meer regenstormen en overstromingen.

IETS ANDERS NU. TOON HET VOLGENDE FILMPJE.

schooltv.nl/video-item/chocola-hoe-wordt-chocola-gemaakt

Lees het verhaal van Solange voor, of laat de kinderen het lezen. Er is een lange en een kortere versie.

Solange

Solange is 8 jaar oud. Ze woont in Ivoorkust. Ze zal haar papa Francis vandaag helpen bij de oogst van hun cacaovruchten. Lang zal dat niet duren want dit jaar is er niet veel oogst. Eerst drinken ze nog een kop geitenmelk. Dan trekken ze naar hun kleine plantage aan de rand van het dorp. Papa zegt dat de droogte van het afgelopen jaar de bomen ziek heeft gemaakt. En toen het eindelijk regende, viel er zoveel water uit de lucht dat het dorp overstroomde. De oogst werd bijna helemaal vernield. Papa zegt dat hij door de klimaatopwarming dit jaar niet veel zal verdienen. Hij hoopt op een koper die genoeg geld geeft zodat hij eten voor de familie kan kopen, en het schoolgeld van Boubacar, het jonge broertje van Solange, kan betalen. Papa is bang dat hij net zoals andere boeren in het dorp zal moeten stoppen met cacao te telen. De vruchten zijn geplukt. Na een lange wandeling komt Solange aan in de school. Ze hoopt dat ze ook volgend jaar nog naar school kan. En, eigenlijk zou ze graag ook een keer een stukje chocolade eten. Ze heeft gehoord dat dat heel lekker is, maar niemand in het cacao-boerendorp heeft ooit chocolade geproefd.

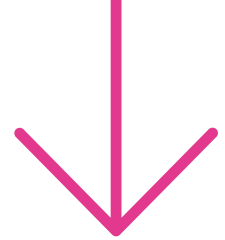

Solange

Solange is 8 jaar oud. Vandaag helpt ze papa bij het oogsten van cacaovruchten. Veel vruchten zijn er dit jaar niet. Eerst drinken ze nog wat geitenmelk. Dan trekken ze naar hun cacao-veld aan de rand van het dorp. Papa zegt dat de droogte de bomen ziek heeft gemaakt. En toen het eindelijk regende, viel er zoveel water uit de lucht dat het dorp overstroomde. De oogst werd bijna helemaal vernield. Papa zegt dat hij door de klimaatopwarming dit jaar niet veel zal verdienen. Hij hoopt op een koper die genoeg geld geeft. Dan kan papa genoeg eten kopen en het schoolgeld van het broertje van Solange betalen. Papa is bang. Net zoals andere boeren in het dorp zal misschien moeten stoppen met cacao te telen. De vruchten zijn geplukt. Na een lange wandeling komt Solange aan in school. Ze hoopt dat ze ook volgend jaar nog naar school kan. En, eigenlijk zou ze graag ook een keer een stukje chocolade eten. Ze heeft gehoord dat dat heel lekker is.

Verduidelijking

Neem er indien gewenst een wereldkaart bij, of gebruik de bijlage (België vs Ivoorkust)

Bespreek klassikaal de belangrijkste verschillen en overeenkomsten tussen de twee kinderen Tristan en Solange.

Tristan...	Solange...
is enig kind.	heeft een broertje.
is 7 jaar oud.	is 8 jaar oud.
woont in een stad (in België).	woont in een dorp in Ivoorkust.
drinkt (koeien)melk.	drinkt geitenmelk.
eet chocoladevlokken.	heeft nog nooit chocolade geproefd.
gaat op bosklassen.	kan volgend jaar misschien niet meer naar school.
gaat met de fiets / auto naar school.	gaat ver, te voet naar school.
heeft eigen spaargeld.	leeft in een arme familie.
voelt de gevolgen van de klimaatopwarming niet / nauwelijks.	heeft al droogte en overstromingen meegemaakt.
hoeft zijn ouders niet te helpen bij het werk.	helpt haar vader bij de oogst.
heeft weinig zorgen (spelcomputer).	heeft veel zorgen (oogsten, ver van school, geen chocolade, arme familie,...)
verlangt een spelcomputer.	verlangt een klas voor volgend jaar en een stukje chocolade.
{...}	{...}

Gebruik indien gewenst volgende richtvragen, en ga dan zonder samenvatting over tot het volgende minder of meer-spel.

- Wie leeft er waar?
- Hou oud zijn beide kinderen?
- Wie heeft er al gevolgen van de klimaatopwarming meegemaakt? Hoe dan?
- Wie heeft er weinig of geen zorgen? Wie heeft er meer? Welke?
- Wie heeft er al spaarcenten, wie niet? Hoe zou dat komen?
- ...

Minder of meer-spel van Solange

Ga op dezelfde manier te werk als bij het vorige minder of meer-spel. De oorzaken hebben veel meer gevolgen dan aangegeven. Laat de kinderen zeker hun zegje doen. Voor dit verhaal pikken we er deze oorzaak/gevolgen uit:

- klimaatopwarming
- droogte
- regenstormen
- overstromingen
- oogst
- cacaobonen
- geld
- eten
- school lopen
- cacaoboeren
- chocolade

Bekijk eventueel dit korte filmpje ter illustratie: <https://youtu.be/g223o1SzuXE>

Gebruik ook hier eventueel de bijlagen. Begin bij 'meer klimaatverandering / droogte – regenstorm', tot 'minder oogst en cacaoboeren', en 'minder tot geen chocolade meer'. Dat wil zeggen dat Tristan geen chocoladevlokken meer zal eten, en dat Solange nooit chocolade zal proeven.

Actie!

En wat nu? Vraag de klas wat ze kunnen doen om dit probleem tegen te gaan. Link met **bomen planten** en een **rechtvaardig loon voor cacaoboeren**, zodat ze weerbaarder worden en zelf actie kunnen ondernemen tegen de klimaatopwarming.

Richtvragen:

- Kunnen ze ondersteunen? Wie? Hoe?
- Kunnen ze protesteren? Tegen wie?
- Kunnen ze de verhalen verspreiden? Naar wie?
- Wat kan je tegen papa en mama zeggen? Wat moeten zij doen?
- ...

Mogelijke handelingsperspectieven

- Meedoen met de Oxfam-scholenactie in oktober, zodat er meer draagvlak is voor ondersteuning van (cacao)boeren en klimaatrechtvaardigheid.
Zie oxfambelgie.be/scholenactie.
- Briefschrijfactie naar grote chocoladebedrijven of politici.
Stuur alle brieven naar Oxfam België Ververijstraat 17 9000 Gent t.a.v. Oxfam scholenwerking. Wij zorgen dat de brieven terecht komen.
- Bezoek aan een lokale Oxfam wereldwinkel.
- Opzetten van een boomplantactie
- Smullen van eerlijke chocolade.
- ...

Eventueel om de les mee af te sluiten: Bekijk hier de reactie van cacaoboeren die voor het eerst van chocolade proeven: <https://youtu.be/zEN4hcZut00>

ACHTERGRONDINFO BIJ DE LES & BIJLAGEN

WAAROM STRIJDEN VOOR EEN FAIR KLIMAATBELEID?

In de regio's waar de **klimaatopwarming** nu al zwaar toeslaat, vernielen droogte, overstromingen en orkanen vele gewassen zoals graan, maïs, groenten, fruit of koffie. Zo verliezen de mensen en de boeren hun belangrijkste voedsel- en inkomstenbron. De **boeren en boerinnen** bevinden zich in een kwetsbare positie. **De armoede neemt toe.**

Broeikasgassen zijn gassen die de warmte van de zon lang bijhouden. Als er steeds meer broeikasgassen bijkomen warmt de aarde dus op. CO₂ is een bekend broeikasgas.

Broeikasgassen zijn gassen in de atmosfeer van de aarde of een andere planeet. Ze absorberen warmtestraling en geven die geleidelijk in alle richtingen weer af. Hierdoor helpen ze warmte in de atmosfeer vast te houden en de evenwichtstemperatuur in stand te houden.

Rijke landen zijn veruit het meest verantwoordelijk voor de uitstoot van broeikasgassen. Zij moeten hun uitstoot dringend en drastisch verminderen en de meest kwetsbare bevolkingsgroepen steunen, zodat die zich kunnen aanpassen aan de gevolgen van de klimaatcrisis en **duurzame landbouwpraktijken** zoals agro-ecologie implementeren.

Hiervoor wordt internationale financiering voorzien. Maar de beloofde bedragen zijn te laag en de bedragen die de rijke

landen al op tafel legden stroken niet met gedane beloften.

Klimaatrechtvaardigheid is niet mogelijk zonder handelsrechtvaardigheid.

Het implementeren van meer veerkrachtige en milieuvriendelijke productiemethoden is noodzakelijk om voldoende opbrengst te garanderen die tegelijk duurzaam is. Agro-ecologische praktijken zijn de sleutel in de strijd tegen de klimaatcrisis. Maar daar zijn middelen voor nodig.

Fair Trade-verbintenissen zoals prijzen op basis van productiekosten, voorfinanciering en handelsrelaties op lange termijn garanderen kleine landbouwproducenten betere prijzen en meer economische stabiliteit. Dat is essentieel voor de **aanpassing aan de klimaatverandering**.

Daarom pleit Oxfam nationaal en internationaal voor de toepassing van de praktijken en filosofie van Fair Trade in de internationale handel en voor het beëindigen van neoliberale vrijhandelsovereenkomsten. Het is tijd om komaf te maken met productie-, consumptie- en handelsovereenkomsten die de planeet in gevaar brengen en de mensenrechten schenden. Politici en bedrijven moeten investeren in milieuvriendelijke en sociaal rechtvaardige oplossingen. We moeten duurzame praktijken op mensenmaat aanmoedigen en wetten aannemen die multinationals en grote bedrijven hun verantwoordelijkheid laten nemen.

Fair Trade maakt deel uit van de **rechtvaardige oplossingen** voor de klimaatcrisis. Universele rechten als veilige **arbeidsomstandigheden** en een **billijke vergoeding** staan centraal in het engagement. Maar ook **respect voor het milieu** maakt daar deel van uit: **vermindering van de CO₂-uitstoot**, **vermindering van de waterbehoefte**, **bescherming van bossen en verbetering van de bodemvruchtbaarheid**. Ten slotte stelt het gegenereerde inkomen boeren in staat zich aan te passen aan de steeds extremere klimatologische omstandigheden die hun gewassen bedreigen.

Enkele cijfers

- Zonder aanpassing zou de opwarming van de aarde de mondiale landbouwopbrengst tegen 2050 met 30% kunnen verminderen, waardoor wereldwijd meer dan 500 miljoen kleinschalige producenten worden getroffen.
- De ecologische crisis in ontwikkelingslanden zal tegen 2030 naar verwachting meer dan 100 miljoen mensen onder de armoedegrens dwingen.
- Van de jaarlijkse \$ 100 miljard die in 2009 in Kopenhagen werd beloofd, is slechts \$ 59,5 miljard aan publieke financiering gedeclareerd.
- 80% werd verstrekt in de vorm van leningen en niet-subsidie-instrumenten, die bijdroegen aan de schuldenlast van veel landen.
- Het percentage toegewezen aan adaptatie (25%) is nog te laag.
- Kleinschalige landbouwers met minder dan 5 ha landbouwgrond ontvangen slechts 1,7% van de totale overheidsfinanciën, terwijl ze ongeveer 95% van de bedrijven vertegenwoordigen en een derde van de bevolking in de wereld.
- 92% van de lidorganisaties van de World Fair Trade Organization herinvesteren hun winst om hun sociale en/of milieu-impact te optimaliseren. Zij zijn de pioniers van een nieuwe economie.

In een notendop

De rijkste landen hebben veruit de grootse hand in de klimaatcrisis. De armste landen ondervinden veruit de grootste impact. Dit terwijl de rijkste landen veruit de meeste middelen hebben om de klimaatcrisis het hoofd te bieden.

aarde

bomen (planten)

bos / bladeren

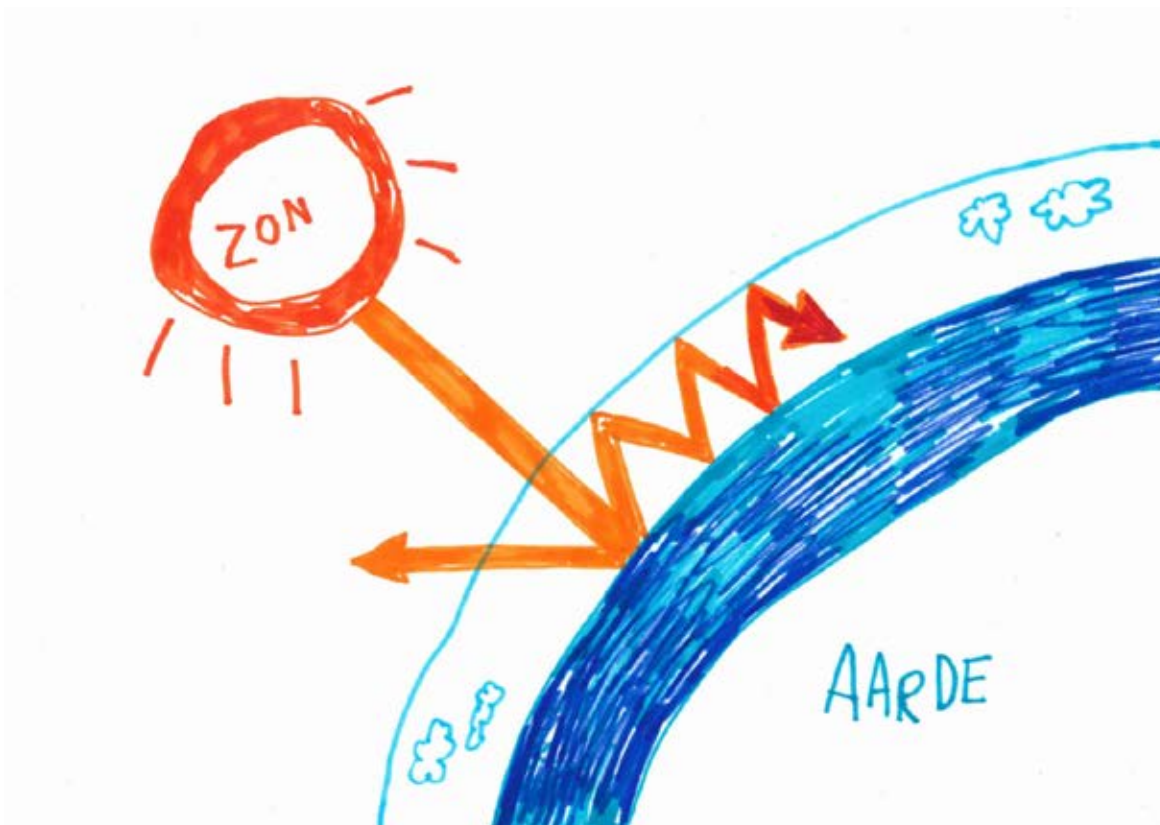
auto's & fabrieken & vliegtuigen

(lucht met) gasdeeltjes

klimaatopwarming

droogte

bosbranden

regenstormen

overstromingen

Wereldkaart België – Ivoorkust

Oogst

cacaobonen

Geld

eten

Naar school gaan

Cacaoboeren

Chocolade

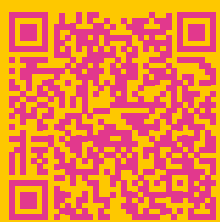
DOE MEE MET DE OXFAM- SCHOLENACTIE

LESBRIEF 6-10J
FAIR KLIMAAT
ART NR.: 08956

Win leuke prijzen
tijdens de
Week van de Fair Trade
in oktober.

Voor lager, secundair en
hoger onderwijs.

Met gratis
plaktattoos en
lesmateriaal

[oxfambelgie.be/
scholenactie](https://oxfambelgie.be/scholenactie)

OXFAM
België